

N:o 20.

Ank. till Riksd. Kansli den 23 April 1872, kl. 1 e. m.

*Konstitutions-Utskottets Memorial, i anledning af återremiss å
Utskottets Utlåtande N:o 8 angående Kongl. Maj:ts pro-
position om ändring i 72 § Regeringsformen.*

I förenämnda utlåtande hade Utskottet dels afstyrkt Kongl. Maj:ts berörda proposition, dels i ändamål att möjliggöra en öfvergång från silfver- till guldmyntfot föreslagit att ur sista punkten af 72 § utesluta orden "med silfver", så att punkten endast komme att innehålla en förpligtelse för Riksbanken att inlösa sina sedlar efter deras lydelse. Enligt Utskottet tillhandakomna protokolls-utdrag för den 13 innevarande April har utlåtandet i sin helhet blifvit af Första Kammaren till Utskottet återförvisadt, men af Andra Kammaren endast så vidt det rör det af Utskottet afgifna förslag till grundlagsparagrafens ändring. Inom begge Kamrarne synes flertalet vara ense derom, att sista punkten af §:n bör innehålla en bestämmelse angående den metalliska valuta, hvarmed banksedlarne skola inlösas, hvarjeme inom Första Kammaren förordats en sådan förändring i paragrafens lydelse i öfrigt, att riksbanksedeln skulle förklaras vara lagligt betalningsmedel, *så vida annat förbehåll ej vore gjordt.*

Då Utskottet har att i anledning af återremissen med nytt förslag till Kamrarne inkomma, kan Utskottet icke lemna utan afseende, att såväl behandlingen af Kongl. Maj:ts proposition i Andra Kammaren, som de beslut hvori denna Kammare stadnat, då fråga om uteslutande ur grundlagen af allt stadgande om tvångskurs å Riksbankens sedlar vid föregående riksdagar förevarit, häntyda derpå, att flertalet inom denna Kammare icke önskar någon annan förändring i paragrafen, än som är nödig för att möjliggöra införande af guldmyntfot, och att ett sammanjemkningsförslag, sådant som det inom Första Kammaren framställda, följaktligen icke torde hafva någon utsigt till framgång. Härtill kommer att det med skäl kan sättas i fråga, huruvida detta förslag, i och för sig betraktadt, är af verkligt behof påkal-

Bih. till Riksd. Prot. 1872. 3 Saml. 10 Häft.

ladt. Det nuvarande stadgandet i 72 § Regeringsformen angående tvångskursen innehåller endast, att Riksbankens sedlar skola erkännas såsom mynt, det vill säga att de skola vid betalningar lemnas och mottagas efter enahanda grunder som klingande mynt. Men i egenskapen af mynt ingår icke att det ena slaget af mynt skall kunna vid betalningar användas i stället för det andra utan afseende på de vilkor som rörande betalningen blifvit träffade. Den, som förbundit sig att betala en viss summa i caroliner, kan, enligt 9 kap. Handelsbalken, icke mot fordrings-egarens bestridande afbördas sig denna skuld i specier, icke ens i det fall att caroliner å förfallodagen ej kunna anskaffas, ty det ankommer då på fordrings-egaren att välja, om han vill vänta med betalningen eller taga emot den i annat mynt med rättighet att i sednare fallet njuta ersättning för den förlust som i följd af detta mynts möjliga sämre beskaffenhet kan tillskyndas honom. Då nu 72 § Regeringsformen icke innehåller något som häntyder derpå, att Riksbankens sedlar tillagts det *företräde* framför mynt, att betalningar med dem skola kunna fullgöras, äfven der aftaladt är att de böra ske i klingande mynt, utan fastmer 4 § af myntbestämmningslagen, som i allmänhet tillerkänner riksbanksedeln egenskap af laga betalningsmedel, uttryckligen undantager det fall, att annat förbehåll är gjordt, synes det Utskottet, som om den mening man inom Första Kammaren velat inlägga i 72 § Regeringsformen redan funnes i svensk lag med all önskvärd tydlighet uttryckt.

Hvad beträffar sista momentet af §:n torde det tillåtas Utskottet att i minnet återkalla hvad som utgjort anledningen till detta stadgandes tillkomst. Vid 1830 års realisation förklarades genom 1 § af lagen för Rikets Ständers Bank den 1 Mars samma år Riksbanken skyldig att, när så påfordrades, sina sedlar med Svenskt silfvermynt inlösa efter den grund Konung och Rikets Ständer bestämt. Denna grund fastställdes genom myntbestämmningslagen af samma dag så, att $2\frac{2}{3}$ riksdaler i bankosedlar skulle gälla lika med en riksdaler silverspecie. Att betrygga denna realisations bestånd utgjorde föremålet för de lagstiftningsförsök i detta ämne, som under de följande tjugu åren gång efter annan upprepades. Man saknade, enligt Konstitutions-Utskottets yttrande vid 1847—48 års riksdag, tillräcklig garanti, att det silfvervärde banken genom sedeln förskref och denna således föreställde, skulle under alla förhållanden och oberoende af de ändringar, hvilka efter sedelns utgifningsdag antingen i myntfoten eller silfvermyntets nominela fördelningar kunde företagas i fall af behof, ofkortadt tillgodoräknas sedelns innehafvare eller den åt hvilken han öfverlät densamma. Denna säkerhet skulle enligt Utskottets förmenande vinnas genom att åt bankens skyldighet till ständig och orubblig silfverutväxling mot bankosedlar på stadgade realisationsgrunder gifva kraften och garantien ej blott af civillag utan ock af grundlag. Så tillkom på Utskottets förslag det sedermera år 1851 sanktionerade stadgande, att Riksbankens sedlar skola vid anfordran efter deras lydelse af banken med silfver inlösas. Här var således icke fråga om att be-

stämman något angående beskaffenheten af rikets mynt. Man utgick från det faktum, att detta mynt utgjordes af silfver, samt att sedlarne följaktligen lydde på ett visst värde i silfver och uppgiften blef att, så vidt genom lagstiftning var möjligt, tillförsäkra sedlarnes innehafvare rätt att utbekomma detta värde oafkortadt, så att det åtminstone skulle fordras en grundlagsändring och således två Riksdagars, af Konungen sanktionerade beslut för att, såsom år 1830 skett, förklara Riksbanken hafva fullgjort sin invexlingskyldighet, dermed att den inlöste sina sedlar med tre åttendedelar af det värde i silfver, hvarå de lydte och för hvilket banken utlemnat dem. För detta ändamål hade det varit fullt tillräckligt att i 72 § Regeringsformen stadga, det Riksbanken skulle inlösa sina sedlar efter lydelsen. Men då nu af den tillfälliga anledning, att, när lagen stiftades, rikets myntfot var silfver, denna metall blef betecknad såsom den, med hvilken banken skulle inlösa sina sedlar, vill man tolka detta såsom en nödvändig bestämmelse att förekomma en försämring af ej blott banksedlarnes utan ock myntets värde. Den skulle nemligen förhindra utgifvande af banksedlar löpande med tvångskurs men lydande på annat än mynt eller på försämradt mynt. Att en banksedel skall lyda på mynt ligger i dess begrepp, och om Riksbanken någonsin, hvilket Utskottet betviflar, skulle finna för sig förmånligt att utgifva förskrifningar att vid anfordran inlösas med andra varor, kunde dylika förskrifningar åtminstone icke hänföras till sådana kreditpapper, som enligt 72 § Regeringsformen skola löpa med tvångskurs. Lika öfverflödigt som det vore att för detta ändamål i 72 § Regeringsformen stadga om den metalliska valuta, hvarmed banksedlarne skola inlösas, lika otillräckligt är ett stadgande, sådant som det nu befintliga, att förekomma sedlarnes inlösen med ett försämradt mynt. Ty så länge grundlagen icke innehåller annat än att sedlarne skola inlösas med silfver, finnes åtminstone i grundlag intet hinder för Konung och Riksdag att genom ändring af förordningen om rikets mynt nedsätta myntets silfverhalt ända intill den gräns, genom hvars öfverskridande det kan anses hafva upphört att ega karakteren af silfvermynt.

Ehuru Utskottet följaktligen fortfarande hyser den mening att den af Utskottet i Utlåtandet N:o 8 föreslagna lydelse af 72 § Regeringsformen är fullt motsvarande det dermed åseddade ändamål, och att någon ytterligare garanti icke i något afseende står att vinna genom att i sista momentet införa orden "med silfver eller guld", finner Utskottet likväl icke någon betänklighet vid att föreslå en dylik redaktion för det fall att derigenom en öfverensstämmelse mellan Kamrarnes beslut skulle vinnas. Att en dubbel myntfot genom ett sådant stadgande skulle fastställas, anser Utskottet vara en farhåga som saknar all grund. Stadgandet är, såsom Utskottet redan påpekat, af den allmänna natur att det tydligen angifver sig sjelf såsom varande i behof af kompletterande bestämmelser. Dessa tillkommer det enligt 79 § Regeringsformen Konungen att jemte Riksdagen meddela; och då desamma, såsom Utskottet förmodar, komma att affattas så, att guldet blir ensam värde-

mätare, så lägger den nu föreslagna lydelsen af grundlagsparagrafen lika litet hinder i vägen deremot, som den hindrar statsmakterna att fortfarande, intill dess öfvergången till en annan myntfot blifvit beslutad, behålla silfret såsom ensam värdemätare.

Af dessa skäl hemställer Utskottet,

att Riksdagen måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förändring i

Regeringsformen

§ 72.

(Nuvarande lydelse.)

(Förslagen lydelse.)

Riksbanken förblifver — — — — göras kunna. Riksdagen allena eger rätt att genom banken utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola, vid anfordran, efter deras lydelse, af banken med silfver inlösas.

Riksbanken förblifver — — — — göras kunna. Riksdagen allena eger rätt att genom banken utgifva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola, vid anfordran, efter deras lydelse, med silfver eller guld af banken inlösas.

Stockholm den 23 April 1872.

På Utskottets vägnar:

Th. Munck af Rosenschöld.

Reservationer:

af Herr *Rydin*: "På grund af hvad jag vid diskussionen i Första Kamaren yttrat, får jag föreslå följande lydelse af Regeringsformens § 72:

"Riksbanken — — — — kunna. De sedlar som Riksdagen genom Riksbanken utgifver, skola, der ej uttryckligt förbehåll om undfående af klingande mynt gjordt är, såsom lagligt betalningsmedel erkännas. Dessa sedlar skola vid anfordran efter deras lydelse med silfver eller guld af banken inlösas."

af Herr *Faxe*, som åberopat innehållet af sin vid Utskottets Utlåtande N:o 8 fogade reservation.

Herr *Ehrenborg* har låtit anteckna, att han åtnjutit ledighet från riksdagsgöromålen vid den tid då detta ärende i Utskottet behandlades.